

NLP ontwikkelingen

Oorsprong en betekenis van Neuro-semantiek

WASSILI ZAFIRIS

Neuro-semantiek is een model dat midden 90-er jaren door Michael Hall is ontwikkeld vanuit het NLP-gedachtegoed en dat op het gebied van zelf-actualisatie dimensies aan NLP heeft toegevoegd. Ten tijde van de ontwikkeling van dit model werden inmiddels rechtszaken gevoerd over het eigendomsrecht op NLP en de kennis die het vakgebied voortgebracht heeft. De megaclaims die door de eiser, Richard Bandler, in het vooruitzicht werden gesteld op het in zijn ogen onterechte gebruik van de naam van NLP waren dusdanig dat Michael Hall en Bob Bodenhammer (naar wie de eerste klinische ervaringen werden getoetst en gemodelleerd) een onderscheidende naam zochten om hun werk veilig te stellen. Ze kozen voor de naam 'neuro-semantiek'. Dit neuro-semantische model is volgens Wassili Zafiris, NLP en neuro-semantisch trainer/coach, de basis voor vele innovaties zowel binnen als buiten NLP. In zijn onderstaande artikel zet hij het ontstaan, de kenmerken en de belangrijke implicaties van de neuro-semantiek voor je uiteen.

In neuro-semantiek onderzoeken we hoe een persoon betekenis maakt en vormt, en binnen welke 'wereld' van betekenis de persoon zijn gevoelde werkelijkheid heeft vorm gegeven. Neuro-semantiek is in essentie het model waarmee we beschrijven hoe betekenis (semantiek) zo diep in ons lichaam (neuro) komt, dat deze betekenis gevoeld begint te worden en daardoor onze emoties en staten (gemoedstanden) creëert.

Epistemologie

Veel NLP begrippen zijn voortgekomen uit het baanbrekende werk op het gebied van de algemene semantiek van Alfred Korzybski (1879-1950) beschreven in zijn boek, 'Science and Sanity' (1933/1994). Zo ook de begrippen 'neurolinguïstiek' en 'neuro-semantiek'. Met deze begrippen refereerde hij aan het besef dat het geest-lichaam systeem een holistisch geheel is met vele interactieve delen. Zo gebruikte Korzybski de metafoer 'de kaart is niet het gebied' om het onderscheid te maken tussen menselijke beleving en de wereld 'daar buiten'.

Naast Alfred Korzybski waren er ook andere inspiratiebronnen die NLP gevormd hebben (en uiteindelijk pilaren zijn geworden). Gregory Bateson, de Engelse antropoloog die onder andere les gaf op de universiteit

van Santa Cruz en naast Judy DeLozier (co-auteur van de 'Encyclopedia of Systemic NLP') woonde. Bandler en Grinder brachten menig uurtje met hem door. Onder invloed van deze denkers zijn Bandler en Grinder therapeuten gaan modelleren zoals Frits Perls, Virginia Satir en Milton Erickson. Uit al deze kennis is het epistemologische vakgebied voortgekomen wat wij nu NLP noemen. Een epistemologie is een kentheorie of kennisleer. Het is die tak van de filosofie die de aard, oorsprong en reikwijdte van kennis en het weten onderzoekt. De centrale vraag in het epistemologisch denken is: "Wat kan ik weten?" Met deze 'bril' kunnen NLP'ers gebieden onderzoeken zonder er inhoudelijk meesterschap over te hebben, omdat wij kunnen zoeken naar de sturende mechanismen binnen een vakgebied of vaardigheid. En het gebied waar NLP'ers van oudsher het meeste interesse in hebben is het 'menselijk gedrag'.

Gemist

Het metamodel is een van de eerste en zonder twijfel een van de belangrijkste NLP modellen. Een epistemologisch model pur sang, omdat het een model over taal betreft en zo niet de inhoud van taal onderzoekt, maar de vorm en de relatie van de vorm met de interne wereld van de persoon die de taal uit. Dit model fungeert dan ook als basis van het neuro-semantische werk van Hall. Hall werd in de jaren '90 echter ook nieuwsgierig naar een paar andere fenomenen, zoals Korzybski's werk over 'niveaus van abstractie', zijn theorie van 'multi-ordinaliteit' en Bateson's verklaring van 'logische typen'. Daarnaast ontdekte Hall tijdens zijn modelleerwerk naar weerbaarheid bij mensen die veel tegenslagen hadden doorstaan met veerkracht, per ongeluk het fenomeen 'reflexiviteit'. Nu is reflexiviteit geen nieuw begrip, echter de impact die reflexiviteit heeft in hoe wij onze werkelijkheid creëren wel. Bovendien is reflexiviteit als essentieel communicatie- en leermodel bij mijn weten nergens anders zo uitgebreid beschreven en onderzocht. Reflexiviteit is een fenomeen wat wij mensen allemaal wel kennen, het is het besef dat wij 'taal kunnen hebben over onze taal', wij hebben gedachten over onze gedachten. Ik kan bijvoorbeeld een stuk schrijven over neuro-semantiek en dan direct gedachten hebben over hoe de lezer het zal lezen. Een fenomeen wat wij vaak ter kennisgeving aannemen maar als je er diepgaander naar kijkt blijkt het een zeer belangrijk onderdeel van hoe mensen

kaderen en kaders binnen kaders scheppen. Echter Hall ontdekte bij experimenten met studenten en cliënten dat mensen allerlei 'lagen over lagen' brengen. Mensen brengen gevoelens over gevoelens en ideeën over ideeën. Het was deze 'over relatie' van waaruit een nieuw model geboren werd, namelijk het meta-staat model waarbij de relatie tussen verschillende lagen van staten onderzocht kon worden en het effect van de interactie tussen deze lagen. Deze vernieuwing beschouw ik als een cruciale innovatie. In mijn werk als coach en trainer is dit een onmisbare bron geworden van onderzoek, modelleren en begeleiden.

Cognitieve psychologie en logotherapie

Bij de totstandkoming van het Neuro-semantisch model speelt ook de cognitief psychologische achtergrond van

Hall een rol, met invloeden vanuit de RET van A. Ellis, het werk van Aaron Beck en W. Glasser's modellen van Reality Therapy en Control Theory. Hall liet zich vooral inspireren door Viktor Frankle, de joodse psychiater en grondlegger van de logotherapie. De mens is zoals Frankl zegt een betekeniszoeker en een betekenis-maker en betekenis maakt het voor ons mogelijk om diepe emoties te ervaren, mooie en ziekmakende. Binnen het neuro-semantische werk heeft dit veel nieuwe inzichten opgeleverd over de mens en de wereld die hij of zij bewoont. Want als 'betekenis' een elementair menselijk proces is (of ons enige overgebleven instinct zoals Hall zegt) hoe maken mensen dan betekenis? Zijn er 'goede' of 'slechte' betekenissen? Op welke manieren uit betekenis zich dan en waar vallen gevoelens, ideeën, overtuigingen en waarden dan onder? Als betekenis het centrale element van menselijk functioneren is, wat zegt dat dan over de vele andere begrippen zoals identiteit, waarden, criteria enzovoort? Frankl's werk over betekenis en de impact van betekenis en betekenisvolheid in filosofische zin is daarmee een andere pilaar waar neuro-semantiek op steunt en voortbouwt.

Neuro-semantiek als metadisciplinair vakgebied

Neuro-semantiek is dus een metadisciplinair vakgebied waarbij in tegenstelling tot de klassieke NLP, andere modellen niet geschuwd worden. De combinatie van NLP, meta-staten, de betekenisleer en humanistische psychologie maakt in de praktijk mogelijk dat er nieuwe en abstractere gebieden gemodelleerd kunnen worden. In NLP, zoals de meeste van ons dat kennen, zien we vooral modelleerprocessen op gebied van gedrag en vaardigheden. Een enkele keer zien we modelleerprojecten zoals die over 'lang leven' van Jaap Hollander en Robert Dilts. Complexere gemoedstoestanden en de psychologische fundamenten die onmisbaar zijn in het dagelijks leven van mensen zoals: optimisme, proactiviteit, maar ook meer maatschappelijke fenomenen zoals bijvoorbeeld politiek, ras, menselijk lot, zingeving, oorzaak, rechtvaardigheid, moraal, spiritualiteit kunnen eenvoudigweg niet met NLP gemodelleerd worden. Deze fenomenen zijn namelijk niet het directe gevolg van een staat of actie, echter een gevolg van de complexe interactie tussen delen met een uitkomst die niet is te voorspellen. In het boek 'IK Ben niet alleen op de wereld' beschrijf ik dit fenomeen aan de hand van het fenomeen water. Water bestaat uit twee unieke gassen, H₂ en O₂. Water is zo'n alledaags fenomeen dat we ons meestal niet eens realiseren dat het ooit ontstaan is door het onder de juiste druk samenvoegen van 2 gassen, H₂ en O₂. Als je er logisch over na

denkt kun je vooraf niet voorspellen dat uit deze combinatie iets volledig nieuws ontstaat, namelijk water en toch is dat zo. En het bijzondere is dat beide gassen hun uniekheid niet op hebben hoeven geven. Ze zijn ieder afzonderlijk H en O gebleven en samen iets geworden wat ze beide individueel niet kunnen zijn, namelijk water. Ken Wilbur, Amerika's meest vooraanstaande filosoof, beschrijft in zijn boek 'A Theory of Everything: An Integral Vision for Business, Politics, Science and Spirituality,' (2000) dit fenomeen als het 'ontstijgende en insluitende' van ons denken en leven. H₂ en O₂ worden beide ingesloten terwijl ze hun individuele kwaliteiten ontstijgen. Neuro-semantiek heeft met de combinatie aan meta-disciplines een gebied bloot gelegd wat met andere middelen zeer moeilijk is om te analyseren en modelleren. Met neuro-semantiek kunnen we 'hogere' staten die grote impact op ons leven hebben onderzoeken, modelleren en beïnvloeden, omdat we met behulp van het meta-staat model elk dilemma kunnen ontstijgen en insluiten. Daar stopt het echter niet, want in de neuro-semantiek zoeken we naar die betekenis, die de persoon het meest bevrijdt, om zo de nieuwe werkelijkheid niet alleen te snappen, maar ook diep te voelen.

I was calm about it

In 2003 besloot ik om Hall op te zoeken in San Diego waar hij een training gaf. Ik had enorm geluk want ik kreeg meer dan verwacht. De beachvolleybal playoffs voor de Olympische spelen van 2004 waren namelijk gaande op het strand. Ik ben een grote fan van beach volleybal en wist al dat ik naar Athene zou gaan om de Olympische spelen mee te maken. Elke dag hoorde ik in de trainingzaal het publiek uit hun dak gaan en op de laatste dag hield ik het niet meer. Ik besloot om een dag te spijbelen en me te laten overrompelen door het spektakel op het strand. Na een zinderende finale stak de dagspreker zijn microfoon in de richting van het winnende koppel en zei: 'How do you feel? You must have been nervous?' Na een korte aarzeling zei de team captain: 'Well uh, I was nervous, but I was calm about it.' De rest van het gesprek ontging me volledig. Na een week onderzoeken wat metastaten betekent en wat je ermee kunt, maakte de volleybaler in één keer duidelijk

waar metastaten over gaat en waarom het zo'n belangrijk fenomeen is, 'ik was nerveus, maar daar was ik kalm over'. Ik viel bijna van mijn stoel en ik had het nog nooit eerder gehoord, omdat ik het nooit eerder had kunnen horen. Ik snapte in de jaren daarvoor nog niet dat een staat door een 'hogere' staat omkaderd kan zijn, niet 'opgelost in' zoals met vele NLP technieken maar 'gestuurd door' een hoger fenomeen. Toen wist ik, dit klopt.

Controverse

Het neuro-semantische werk van Michael Hall wekt vaak controverse. Regelmatig ligt Hall in de clinch met Grinder (die overigens zelden reageert op Hall's kritiek van NLP). Bovendien heeft Hall door zijn jaren met Bandler de neiging te polariseren en 'wij-zij' te spelen. Dat maakt hem niet per se geliefd bij de 'klassieke' NLP achterban. Veel van zijn ideeën lijken bovendien in eerste instantie op 'gewone' NLP, waardoor NLP-ers geneigd kunnen zijn om zijn werk te bagatelliseren, zonder zich er goed in te verdiepen. De getrainde NLP-er ziet echter dat er net iets anders is in zijn neuro-semantische aanpak. Het is bijvoorbeeld net iets anders om een staat over een andere staat heen te brengen dan de staten samen te voegen zoals dat in NLP gebruikelijk is. En het 'net iets anders' is nu juist waar veel van de innovatie van neuro-semantiek zich in onderscheidt.

The Meta-States Model contributed to the NLP Model the modeling of self-reflexive consciousness and has taken NLP to a higher level of professional ethics.

Michael Hall

Dr. Michael Hall (1949) werkte vele jaren als psychotherapeut met een eigen praktijk. Hij woont en werkt in de Rocky Mountains in Colorado. Michael Hall studeerde in eerste instantie Bijbelse literatuur & taal waarin hij een Mastergraad behaalde. Hij vervolgde zijn opleiding op gebied van Human Resources. In dit vakgebied behaalde hij een Bachelorgraad en switchte voor zijn tweede Mastergraad naar Klinische counseling en psychologie. Hij promoveerde op de toepassing van 'General Semantics' binnen NLP, RET, 'Reality Therapy' en Logotherapie.

Michael Hall kwam eind tachtiger jaren in aanraking met NLP en werd door Richard Bandler opgeleid tot Master Practitioner en tweede generatie NLP-trainer. Hij heeft enige tijd samengewerkt met Richard Bandler en twee van zijn boeken bewerkt: 'Time For a Change' en 'Applied Neuro-Dynamics'. Zijn notities tijdens zijn eigen trainingen bij Richard Bandler leidden in 1996 tot de uitgave van zijn boeken 'The Spirit of NLP' en 'Becoming More Ferocious as a Presenter'.

Als productief auteur heeft Michael Hall inmiddels 41 boeken en meer dan 100 artikelen gepubliceerd en is erkend als een toonaangevende NLP-trainer en -ontwikkelaar van vele modellen, met name de revolutionaire 'Meta-States'-model en meer recent het 'Matrix model'. In 1996 ontwikkelde hij uiteindelijk samen met Dr. Bob Bodenhamer 'Neuro-semantiek'® als weerslag van hun voortgeschreden visie op en bijdrage aan NLP. Michael besteedt tegenwoordig nog steeds veel van zijn tijd aan onderzoek van modelleren en het (internationaal) geven van training en opleiding. Zijn modelleringprojecten spitsen zich toe op 'Uitmuntendheid' op diverse gebieden: veerkracht, zelf-reflectief bewustzijn, 'state management', verkoop, overtuigingskracht, versneld leren, vermogensopbouw, vrouwen in leiderschap, fitness en gezondheid, cultuur en culturele verschijnselen en leiderschap.

*The International Society Neuro-semantics:
www.neurosemantics.com*

Zo ben ik zelf in 1999 gegrepen door een 'onleesbaar' boek ('NLP Going Meta') van Hall, waarvan ik in eerste instantie dacht dat het 'gewoon' NLP was. Er waren echter een aantal ideeën die me niet los lieten, zoals het subtiele concept van 'eigenaarschap' (waarmee je sec 'wakker maakt' dat de persoon zelf de verantwoordelijke voor de verandering is nog voordat je begint met enige vorm van verandering), dat ik een jaar later introduceerde op een leiderschapconferentie in Griekenland. De vernieuwing en transformatie die ik toen ervoer bij de participanten (velen al NLP-trainers) raakte mij diep en zette mij op koers naar het leren van neuro-semantiek. Innoveren van een vakgebied zit vaak niet in een volledig nieuw model, maar in een volledig nieuwe kijk op bestaande modellen. Met subtiele nieuwe ingangen worden zeer verrassende resultaten mogelijk en beweegt NLP voorbij 'het gebied van menselijk gedrag' naar: 'de mens in zijn wereld met alle levensvragen die daar relevant zijn'.

Van denken naar doen

Een ander moment van inzicht ontstond bij Hall toen hij zich realiseerde dat de kloof bij veel NLP ideeën zit bij het implementeren van het idee. Trainers zullen het met me eens zijn dat het veel tijd kan kosten voordat een NLP-vooronderstelling zoals bijvoorbeeld 'achter elke gedrag zit een positieve intentie' werkelijk doorleefd en geïnternaliseerd is bij een NLP student (als dit al gebeurt). Hall beseftte dat het aanbieden van geweldige ideeën iets volledig anders is dan het idee in je 'spiergeheugen' bij je dragen. Als een idee namelijk in je spiergeheugen verankerd is, dan handel je er automatisch naar, net zoals je nooit meer na hoeft te denken over hoe je tandenborstel vast te houden om te poetsen. De beweging is een onderdeel van je onderbewuste handelen geworden. Dat inzicht zorgde ervoor dat neuro-semantiek een centrale vraag wil beantwoorden: Hoe kunnen we de hoogste, rijkste, meest inspirerende betekenissen samenbrengen met de meest effectiefste acties van de persoon, het systeem of groep? De belangrijkste missie? De actualisatie van het individu in zijn of haar wereld!

Wil je ook leren wat neuro-semantiek je als NLP-er kan brengen? Wassili certificeert Hall's werk in Nederland. De training **TOEGANG TOT JE EIGEN GENIALITEIT** neemt je mee in hoe betekenis, meta-staten, humanistische psychologie en NLP onze werkelijkheid vormt en hoe je daar effectief op in grijpt.

De 3 daagse training kost € 810, =.
Leden van de NVNLP betalen slechts € 695, =

WASSILI ZAFIRIS (1964) IS VERANDER EXPERT. ALS COACH, NEURO-SEMANTISCH PIONIER EN NLP MASTER TRAINER BEGELEIDT HIJ TRANSFORMATIE PROCESSEN BIJ PARTICULIEREN, INTERNATIONALE ONDERNEMINGEN EN DIT JAAR OOK HET NEDERLANDS DAMES VOLLEYBAL TEAM. DAARNAAST ONTWIKKELDE HIJ SUCCESVOLLE TRAININGS-PROGRAMMA'S ZOALS RIJK LEVEN, ZELFACTUALISATIE, WEERBAARHEID EN PERSOONLIJK LEIDERSCHAP. ZIJN NIEUWSTE BOEK 'IK BEN NIET ALLEEN OP DE WERELD', (2011) VERDIENDE EEN NOMINATIE VOOR HET 'BESTE ONDERNEMERSBOEK VAN HET JAAR'.

Voor meer info en contact auteur:
www.wassilizafiris.nl

Wassili Zafiris (foto: Tessa Jol)